

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 17ης Μαρτίου 1998 *

Στην υπόθεση C-45/96,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesgerichtshof (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG

και

Edgar Dietzinger,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος (ΕΕ L 372, σ. 31),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Wathelet, πρόεδρο του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward, P. Jann και L. Sevón (εισηγητή), δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs

γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- ο Dietzinger, εκπροσωπούμενος από τον Eberhard Bubb, δικηγόρο Landshut,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Alfred Dittrich, Regierungsdirektor στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Δικαιοσύνης, και Bernd Kloke, Oberregierungsrat στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Jan Devadder, γενικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας για την Ανάπτυξη,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Catherine de Salins και Régine Loosli-Surrans, υποδιευθύντρια και chargé de mission, αντιστοίχως, στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών,
- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Tuula Rynnä, νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Carmel O'Reilly και τον Ulrich Wölker, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Dietzinger, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, της Φινλανδικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 22ας Ιανουαρίου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 20ής Μαρτίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 11ης Ιανουαρίου 1996, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Φεβρουαρίου 1996, το Bundesgerichtshof υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα σχετικά με την ερμηνεία της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος (ΕΕ L 372, σ. 31).
- 2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG (στο εξής: τράπεζα) και του Dietzinger σχετικά με την εκτέλεση σύμβασης εγγυήσεως που αυτός συνήψε με την τράπεζα.
- 3 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/577,

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις παροχής αγαθών ή υπηρεσιών από έναν έμπορο προς έναν καταναλωτή, οι οποίες συνάπτονται:

— κατά τη διάρκεια εκδρομής που οργανώνεται από τον έμπορο εκτός του εμπορικού του καταστήματος, ή

— κατά τη διάρκεια επίσκεψης του εμπόρου:

i) στο σπίτι του ίδιου ή άλλου καταναλωτή,

ii) στον τόπο εργασίας του καταναλωτή,

όταν η επίσκεψη δεν γίνεται μετά από ρητή αίτηση του καταναλωτή.»

4 Το άρθρο 2 ορίζει στη συνέχεια τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας:

— “καταναλωτής” είναι το φυσικό πρόσωπο το οποίο, με τις συναλλαγές που καλύπτει η παρούσα οδηγία, επιδιώκει σκοπούς που μπορούν να θεωρηθούν άσχετοι με την επαγγελματική του δραστηριότητα·

— “έμπορος” είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις ανωτέρω συναλλαγές, ενεργεί με την εμπορική ή επαγγελματική του ιδιότητα, καθώς και κάθε πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό ενός εμπόρου.»

- 5 Το άρθρο 4 της οδηγίας 85/577 προβλέπει ότι ο έμπορος οφείλει να πληροφορήσει εγγράφως τον καταναλωτή σχετικά με το δικαίωμά του να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση εντός ορισμένης προθεσμίας. Το άρθρο 5 διευκρινίζει ότι η προθεσμία αυτή είναι τουλάχιστον επτά ημερών από την παραλαβή εκ μέρους του καταναλωτή της υπομνήσεως σχετικά με το δικαίωμά του να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση.

- 6 Ο πατέρας του Dietzinger εκμεταλλεύεται κατασκευαστική εταιρία για την οποία η τράπεζα είχε μεταξύ άλλων παράσχει πίστωση αλληλοχρέου λογαριασμού. Με έγγραφη δήλωση της 11ης Σεπτεμβρίου 1992, ο Dietzinger παρέσχε εγγύηση υπέρ των γονέων του, αναλαμβάνοντας εις ολόκληρον την ευθύνη για τις οφειλές που αυτοί συνομολόγησαν έναντι της τράπεζας, μέχρις ανωτάτου ποσού 100 000 γερμανικών μάρκων (DM).

- 7 Η σύναψη της συμβάσεως εγγυήσεως έγινε στην οικία των γονέων του Dietzinger, δεδομένου ότι ένας υπάλληλος της τράπεζας μετέβη στην οικία τους αφού συνεννοήθηκε τηλεφωνικώς με τη μητέρα του Dietzinger. Ο Dietzinger δεν ενημερώθηκε για το δικαίωμά του υπαναχωρήσεως.

- 8 Τον Μάιο του 1993, η τράπεζα προέβη σε καταγγελία, παράγουσα αμέσως τα αποτελέσματά της, όλων των πιστώσεων τις οποίες είχε χορηγήσει στους γονείς του Dietzinger και οι οποίες ανέρχονταν τότε συνολικά σε ποσό άνω του 1,6 εκατομμυρίου DM. Επιπλέον, ενήγαγε τον Dietzinger ζητώντας μερική καταβολή 50 000 DM βάσει της εγγυήσεως. Ο Dietzinger ανακάλεσε τότε τη συναίνεσή του, ισχυριζόμενος ότι δεν είχε ενημερωθεί για το δικαίωμά του υπαναχωρήσεως, κατά παράβαση των διατάξεων του Gesetz über den Widerruf von Haustürgeschäften und ähnlichen Geschäften, της 16ης Ιανουαρίου 1986 (νόμου περί ανακλήσεως στο πλαίσιο των συμβάσεων που συνάπτονται κατ' οίκον και παρεμφερών συμβάσεων, *BGBI.* 1, σ. 122), με τον οποίο μεταφέρθηκε η οδηγία στο γερμανικό δίκαιο.

- 9 Αφού το Landgericht δέχθηκε την αγωγή της τράπεζας, ο Dietzinger άσκησε έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht, το οποίο εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση.

10 Επιλαμβανόμενο αιτήσεως αναιρέσεως (Revision), το Bundesgerichtshof διαπίστωσε ότι για την επίλυση της διαφοράς ήταν αναγκαία η ερμηνεία της οδηγίας 85/577 και υπέβαλε, κατά συνέπεια, στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Περιλαμβάνεται η κατά το γερμανικό δίκαιο σύμβαση εγγυήσεως, η οποία συνάπτεται μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και φυσικού προσώπου μη ενεργού-ντος εν προκειμένω στο πλαίσιο ανεξάρτητης επαγγελματικής δραστηριότητας και με την οποία εξασφαλίζεται η εκ παροχής πιστώσεως απαίτηση του πιστωτικού ιδρύματος κατά τρίτου, στις “συμβάσεις παροχής αγαθών ή υπηρεσιών από έναν έμπορο προς έναν καταναλωτή” (άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος, ΕΕ L 372, σ. 31);»

11 Με το ερώτημά του το Bundesgerichtshof ζητεί κατ’ ουσίαν να διευκρινισθεί αν μια σύμβαση εγγυήσεως, συναφθείσα από φυσικό πρόσωπο το οποίο δεν ενεργεί στο πλαίσιο επαγγελματικής δραστηριότητας, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 85/577.

12 Ο Dietzinger και η Επιτροπή φρονούν ότι η οδηγία 85/577 εφαρμόζεται στη σύμβαση εγγυήσεως, τούτο δε λόγω του σκοπού της οδηγίας· ο σκοπός αυτός έγκειται στην προστασία των καταναλωτών οι οποίοι συνάπτουν σύμβαση ενώ, δεδομένου ότι η σύμβαση εντάσσεται στην κατηγορία των κατ’ οίκον πωλήσεων, δεν μπόρεσαν να προετοιμαστούν για τις σχετικές διαπραγματεύσεις. Όπως ακριβώς ο αγοραστής, ο εγγυητής αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει ορισμένες οφειλές και θα πρέπει να προστατεύεται κατά μείζονα λόγο διότι δεν λαμβάνει καμιά αντιπαροχή για την υποχρέωση που αναλαμβάνει.

13 Συναφώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 1 της οδηγίας 85/577 εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός φυσικού προσώπου και ενός εμπόρου ο οποίος, στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας, παρέχει, γενικώς, αγαθά ή υπηρεσίες σε καταναλωτές, έστω και αν η επίμαχη σύμβαση δεν περιλαμβάνει τέτοιου είδους αντιπαροχή. Η φράση «συμβάσεις παροχής αγαθών ή υπηρεσιών από έναν έμπορο προς έναν καταναλωτή» χρησιμοποιήθηκε στο κείμενο της οδηγίας αυτής απλώς και μόνο για να αποτραπεί το ενδεχόμενο περιορισμού του πεδίου εφαρμογής της στους πωλητές εμπορευμάτων.

- 14 Η Γερμανική, η Βελγική, η Γαλλική και η Φινλανδική Κυβέρνηση θεωρούν αντιθέτως ότι η σύμβαση εγγυήσεως δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 85/577, κυρίως διότι δεν συνιστά «σύμβαση παροχής αγαθών ή υπηρεσιών από έναν έμπορο προς έναν καταναλωτή» υπό την έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας.
- 15 Κατά τις κυβερνήσεις αυτές, η εν λόγω φράση υποδηλώνει ότι ένα αγαθό ή μια υπηρεσία παρέχεται από τον έμπορο στον καταναλωτή ο οποίος επικαλείται την εφαρμογή της οδηγίας 85/577, οπότε δεν αρκεί το ότι ο έμπορος είναι πωλητής αγαθών ή υπηρεσιών γενικώς. Η ερμηνεία αυτή απορρέει, κατά τις ανωτέρω κυβερνήσεις, με ιδιαίτερη σαφήνεια από το αγγλικό κείμενο (to contracts under which a trader supplies goods or services to a consumer). Σε περίπτωση όμως όπως αυτή της διαφοράς της κύριας δίκης, η μονομερής ανάληψη υποχρεώσεως από τον εγγυητή δεν συνεπάγεται καμία αντιπαροχή υπό την έννοια ότι ο εγγυητής δεν λαμβάνει ούτε αγαθά ούτε υπηρεσίες από τον έμπορο έναντι του οποίου αναλαμβάνει υποχρεώσεις.
- 16 Οι κυβερνήσεις αυτές ισχυρίζονται, επιπλέον, ότι το ζήτημα των ασφαλιστικών συμβάσεων δεν ρυθμίζεται από την οδηγία 85/577, η οποία, στην αντίθετη περίπτωση, θα είχε περιλάβει ειδικές διατάξεις διευκρινίζουσες, μεταξύ άλλων, την τύχη της συμβάσεως της οποίας η εκτέλεση διασφαλίζεται με την εγγύηση σε περίπτωση ασκήσεως, από τον εγγυητή, της ευχέρειας υπαναχωρήσεως. Κατά συνέπεια, η προστασία του εγγυητή ρυθμίζεται μόνον από τα εθνικά δίκαια. Ειδικότερα, η Γαλλική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, αφού η οδηγία 85/577 δεν ρυθμίζει τις συνέπειες της ενδεχόμενης ακυρότητας της συμβάσεως εγγυήσεως για την κύρια οφειλή, η εγγύηση θα πρέπει, ενόψει του επικουρικού της χαρακτήρα, να αποκλειστεί από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.
- 17 Κατά το άρθρο 1, η οδηγία 85/577 εφαρμόζεται στις «συμβάσεις παροχής αγαθών ή υπηρεσιών από έναν έμπορο προς έναν καταναλωτή» εκτός του εμπορικού καταστήματος εμπόρου, εκτός εάν ο έμπορος εκλήθη ρητώς από τον καταναλωτή ενόψει της διαπραγματεύσεως της συμβάσεως.

- 18 Προκειμένου να διαπιστωθεί αν μια σύμβαση εγγυήσεως διασφαλίζουσα την εκτέλεση από τον πρωτοφειλέτη μιας συμβάσεως παροχής πιστώσεως μπορεί να εμπίπτει στην οδηγία 85/577, πρέπει να υπομνησθεί ότι, πλην των απαριθμωμένων στο άρθρο 3, παράγραφος 2, εξαιρέσεων, η οδηγία δεν περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της ανάλογα με τη φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της συμβάσεως, υπό την προϋπόθεση ότι τα αγαθά αυτά ή οι υπηρεσίες αυτές προορίζονται για ιδιωτική κατανάλωση. Η χορήγηση όμως πιστώσεως συνιστά υπηρεσία και η σύμβαση εγγυήσεως υφίσταται μόνον επικουρικώς σε σχέση με την κύρια σύμβαση, της οποίας, στην πράξη, αποτελεί συνήθως προηγούμενη προϋπόθεση.
- 19 Επιπλέον, από το γράμμα της οδηγίας ουδόλως προκύπτει ότι το πρόσωπο το οποίο συνήψε τη σύμβαση δυνάμει της οποίας πρέπει να παραδοθούν τα αγαθά ή να παρασχεθούν οι υπηρεσίες πρέπει να είναι ο αποδέκτης των εν λόγω αγαθών ή υπηρεσιών. Πράγματι, η οδηγία 85/577 αποσκοπεί στην προστασία των καταναλωτών παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να υπαναχωρήσουν από σύμβαση που δεν συνήφθη κατόπιν πρωτοβουλίας του πελάτη αλλά του εμπόρου, εφόσον ο πελάτης αυτός βρέθηκε ενδεχομένως σε αδυναμία να εκτιμήσει όλες τις συνέπειες της πράξεώς του. Επομένως, δεν μπορεί να αποκλειστεί από το πεδίο εφαρμογής της σύμβαση υπέρ τρίτου, για τον λόγο και μόνον ότι τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που αγοράστηκαν προορίστηκαν για τη χρήση του προσώπου αυτού, το οποίο είναι τρίτο ως προς την επίμαχη συμβατική σχέση.
- 20 Ενόψει του στενού συνδέσμου μεταξύ της συμβάσεως παροχής πιστώσεως και της εγγυήσεως, η οποία διασφαλίζει την εκτέλεσή της, καθώς και του γεγονότος ότι το πρόσωπο που αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξασφαλίσει την επιστροφή οφειλής μπορεί να έχει την ιδιότητα του εις ολόκληρον συνοφειλέτη ή του εγγυητή, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να εμπίπτει η σύμβαση εγγυήσεως στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.
- 21 Επιβάλλεται να τονιστεί, άλλωστε, ότι η ενδεχόμενη απόσβεση της εγγυήσεως που συνήφθη στο πλαίσιο κατ' οίκον πώλησεως υπό την έννοια της οδηγίας 85/577 δεν είναι παρά μία ειδική περίπτωση μεταξύ των περιπτώσεων για τις οποίες τίθεται το ζήτημα της συνέπειας της ενδεχομένης ακυρότητας μιας επικουρικής συμβάσεως επί της κυρίας οφειλής. Υπό τις συνθήκες αυτές, από

το γεγονός και μόνον ότι στην οδηγία δεν υπάρχει διάταξη ρυθμίζουσα την τύχη της κύριας συμβάσεως σε περίπτωση ασκήσεως από τον εγγυητή της ευχέρειας υπαναχωρήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5 δεν μπορεί να συναχθεί ότι η οδηγία δεν εφαρμόζεται στη σύμβαση εγγυήσεως.

- 22 Πάντως, από το γράμμα του άρθρου 1 της οδηγίας καθώς και από τον επικουρικό χαρακτήρα της εγγυήσεως προκύπτει ότι στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας μπορεί να εμπίπτει μόνο μία εγγύηση επικουρική συμβάσεως με την οποία ο καταναλωτής ανέλαβε υποχρεώσεις, στο πλαίσιο κατ' οίκον πωλήσεως, έναντι εμπόρου προκειμένου να λάβει από αυτόν αγαθά ή υπηρεσίες. Επιπλέον, εφόσον η οδηγία δεν σκοπεύει να προστατεύσει παρά τους καταναλωτές, ο εγγυητής δεν μπορεί να καλυφθεί από αυτήν παρά μόνον εφόσον, σύμφωνα με το άρθρο 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας, ανέλαβε υποχρεώσεις για σκοπό που μπορεί να θεωρηθεί άσχετος με την επαγγελματική του δραστηριότητα.
- 23 Επομένως, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 85/577 έχει την έννοια ότι μια σύμβαση εγγυήσεως, συναφθείσα από φυσικό πρόσωπο το οποίο δεν ενεργεί στο πλαίσιο επαγγελματικής δραστηριότητας, αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας εφόσον διασφαλίζει την επιστροφή οφειλής που συνήφθη από άλλο πρόσωπο το οποίο ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 24 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική, η Βελγική, η Γαλλική και η Φινλανδική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 11ης Ιανουαρίου 1996 το Bundesgerichtshof, αποφαινεται:

Το άρθρο 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος, έχει την έννοια ότι μια σύμβαση εγγυήσεως, συναφθείσα από φυσικό πρόσωπο το οποίο δεν ενεργεί στο πλαίσιο επαγγελματικής δραστηριότητας, αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας εφόσον διασφαλίζει την επιστροφή οφειλής που συνήφθη από άλλο πρόσωπο το οποίο ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας.

Wathelet

Moitinho de Almeida

Edward

Jann

Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Μαρτίου 1998.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

R. Grass

C. Gulmann